

ZILLEGHEM

1e jaargang
1980

ZILLEGHEM

Handelingen van de Kring voor Heembunde
en Geschiedenis "PASTOOR RONSSE"

Driemaandelijks tijdschrift

1ste jaargang 1980 - Nr 4

Jaarabonnement: 200 F
P.C.R. 000-0582277-83 van
Willy Peirsegaele, Zedelgem

REDACTIE EN BEHEER:

Willy Peirsegaele	St.-Laurentiusstraat 12	Zedelgem
Géry Cappon	Schattingsbeekstraat 3	Zedelgem
Patrick Arnou	Groenestraat 55	Zedelgem
Victor Deceuninck	Groenestraat 29	Zedelgem
Jules Pollet	Sint-Elcristraat 16	Zedelgem
Leon Claeys	Ruddervoerdisestraat 40	Zedelgem
Jozef Vandenbroucke	Kon. Albertstraat 2	Veldegem
Gaston Commeyne	Rembertsstraat 6	Veldegem

Studies verschijnen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijdschrift
en de auteur.

Verantw. Uitgever: Willy Peirsegaele, St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

I N H O U D

	P.
Het aangifte-formulier van Jacobus Gheysyn 1527	
Jules POLLET	99
Vloethenveld en zijn boswachters	
Géry CAPPON	106
De zaak François Rosseel	
Patrick ARNOU	117
Kringleven	126
Inhoud van de 1ste jaargang	128

L.S.,

Met dit vierde nummer zit de eerste jaargang "Zilleghem" erop.

We danken je voor het vertrouwen en we geloven dit vertrouwen niet beschaamd te hebben. Ons onverwacht groot geworden ledenaantal is daar het bewijs van. Het overschreed de 300 !

We danken je ook voor de vele aanmoedigingen en gelukwensen die regelmatig binnenvielen.

De enige negatieve kritiek die we ontvingen was, dat het lettertype van ons eerste nummer wel wat klein uitviel. We hebben daar rekening mee gehouden. En nu kijken we naar de toekomst !

In bijlage bij dit nummer vind je een overschrijvingsbulletin. Vul het liefst onmiddellijk in en post het nog vandaag. Je kan ons daar enorm mee helpen. We houden ons aan dezelfde prijs voor de tweede jaargang: 200 F.

We hopen je in 1981 nog beter van dienst te zijn: op onze uitgaven geven we je voortaan 20 procent reductie.

Ook 1981 weze prachtig !

De Redactie

HET AANGIFTE-FORMULIER

van

Jacobus Geysyn - 1527

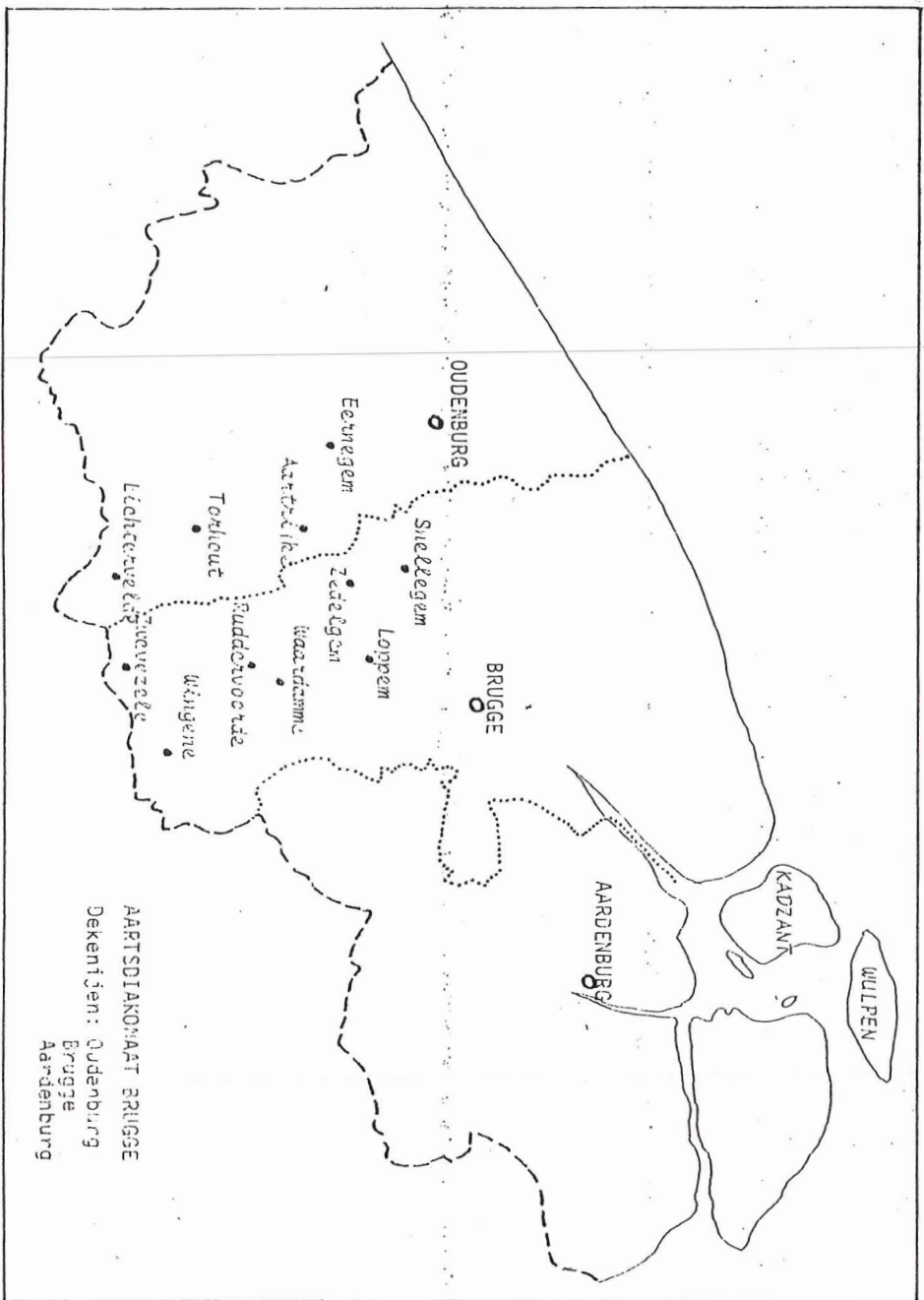
J. Pollet

Wanneer we willen weten wat de pastoor van Zedelgem in 1527 verdiende, dan kunnen we daarvoor terecht in het Rijksarchief te Brugge.

Daar is een register te vinden, waarin de aangiften voorhanden zijn van bijna alle pastoors der dekenijen Aardenburg, Brugge en Oudenburg. Ook de dienstdoende pastoor van Zedelgem komt in dit register voor met zijn: "*Specificatio bonorum, emolumentorum ac iurum spectantium curato de Zedelghem... necnon onerum ratione dictae curae incumbentium.*" Een staat dus van inkomsten, vergoedingen en rechten die toekomen aan de pastoor van Zedelgem... alsook van de lasten, om reden van deze inkomsten, aan de pastorie verbonden. (1)

HOE KWAM DIT REGISTER TOT STAND ?

Reden daartoe was een langdurende twist, die van 1505 tot 1536 het magistraat en de pastoors van het Brugse Vrije tegen mekaar opstelde. Oorzaak van deze twist waren de taksen, die door de pastoors werden gevorderd van hun parochianen, bij het uitoefenen van hun pastorele bediening. In 1527 riep Jacob van Thielt, vicaris van de bisschop van Doornik, de bemiddeling in van Charles Laysone, raadsheer van keizer Karel V en ontvanger-generaal van Vlaanderen. Om deze bemiddelaar in te lichten over de bestaande toestand, gaf de vicaris opdracht aan de dekens van Aardenburg, Brugge en Oudenburg om van al hun pastoors een staat te bekomen van hun inkomsten en lasten. Van de 116 parochies van het Brugse Vrije waren er 104 die behoort-

den tot deze drie dekenijen. Van deze 104 parochies kwamen er 92 verslagen binnen. In 1527 werden deze verslagen door de vicaris overgemaakt aan de bemiddelaar. Een afschrift hiervan is bewaard in het Brugse Rijksarchief. (2).

Sedert de Kerk in onze streek was georganiseerd behoorden Aartrijke, Loppem en Zedelgem tot het aartsdiakonaat Brugge, een der drie aartsdiakonaten waaruit het bisdom Doornik was samengesteld. Zedelgem en Loppem behoorden tot de dekenij Brugge; Aartrijke tot de dekenij Oudenburg. Van deze drie parochies zijn verslagen voorhanden. Voor Zedelgem werd deze staat opgemaakt door "*Jacobus Gheysyn, presbyter et vicecuratus in Zedelghem*". (priester en plaatsvervangend pastoor te Zedelgem). Voor Loppem was het "*vicecuratus Aernoldus Meyns*" en voor Aartrijke "*Jan de Lantheere, Prochijepape van Aerderijcke*". Deze ondertekende: "*anno duust vijfhondert XXVII den vijftsten in Julio*" (5 juli 1527) (3).

De verslagen van Zedelgem en Loppem zijn in het latijn; dat van Aartrijke in het Nederlands. Zoals in die jaren nogal eens voorkwam, verbleef de eigenlijke pastoor, de erfachtige pastoor of prochiepape, niet altijd in zijn parochie. Zo was het in 1527 zowel voor Loppem als voor Zedelgem. Om het pastoorswerk te verrichten werd dan een priester gehuurd. Zulke priesters werden huurling, mercenarius, vicecuratus, vicegerens, vicecureij of stedehouder genoemd. Wie in 1527 de erfachtige pastoor was te Zedelgem wordt niet vermeld. Aan de hand van dit verslag willen we nu eens kijken naar de inkomsten en lasten van vicecuratus Jacobus Gheysyn.

DE VASTE INKOMSTEN.

Deze inkomsten waarop hij jaarlijks vast kon rekenen bestonden uit:

1° de helft van de tienden alsook de kleine of vleestienden die hem jaarlijks de som oprachten van 5 lb.gr. en half (4).

Wanneer Jacob Gheysyn hier zegt dat hij de helft der tienden krijgt, dan zal dat wel naar alle waarschijnlijkheid betekenen: de helft van een derde der tienden, namelijk het deel der tienden dat de pastoor toekwam. Zodat we mogen veronderstellen dat de erfachtige pastoor de helft van de aan hem toekomende tienden aan zijn huurling gaf en de andere helft voor zichzelf behield. De vleestienden, die volledig aan de pastoor toekwamen, waren het

tiende deel der lammeren en biggen, dat jaar door ooiën en zeugen geworpen. In feite was dit maar het elfde biggetje of lammetje van de totale worp of zoals men zegde: de elfde poot.

2° vier gemet land, dat echter belast was met "zesse vaten evene (haver), te betalen aan de heer van het hof te Zedelgem, alsook 5 gr. ten bate van de kerkfabriek van Zedelgem. Zodat dit land zuiver opbracht voor de pastoor de som van slechts 2 s.gr.

3° het ereloon voor het celebreren der jaargetijden. Voor de van ouds gestichte jaargetijden bedroeg dit 5 s.par., voor de nieuw gestichte jaargetijden: 10 gr. zonder was en 16 gr. met was. Hoeveel van deze jaargetijden er waren wordt niet opgegeven zodat we niet juist weten hoeveel Jacob Gheysyn er jaarlijks voor ontving. Voor de pastoor van Loppem bedroeg het vaste inkomen: 13 lb.gr., voor de pastoor van Aartrijke maar 3 lb. 4 s.7gr. 5d.par. Dit kwam vooral omdat de tienden te Aartrijke maar drie schoven op honderd bedroegen en dus maar een derde vertegenwoordigden van de tienden te Zedelgem en Loppem.

DE PASTORELE VERPLICHTINGEN.

Sommige van deze verplichtingen moest de pastoor onvergeld verrichten; voor andere ontving hij een vergoeding. We laten deze verplichtingen hier volgen en voegen erbij welke vergoeding hij ervoor ontving, indien er een bij te pas kwam.

1° op zon- en feestdagen (naast de zondagen waren er dan bijna evenveel verplichte feestdagen) moest de pastoor onvergeld de hoogmis zingen, daarbij op zondag het Woord Gods prediken, de aankondigingen doen, water wijden en in processie dragen. Zo gebeurde het ook te Loppem en te Aartrijke, maar te Aartrijke kwam er nog bij na de hoogmis: "*et lof vanden patroon te zinghene*".

2° op Kerstdag, Pasen, Pinksteren en op de dag na deze feesten, op H. Sacramentsdag, de O.L.Vrouw-feesten en op nog veel andere dagen onvergeld de Metten, de Eerste en Tweede Vespers zingen.

3° Voor het toedienen van het Doopsel ontving hij geen vergoeding, maar voor de kerkgang der moeders werd hem 2 gr. betaald als het om een wettige geboorte ging; 4 gr. voor een onwettige geboorte. Te Aartrijke werd dit onderscheid niet gemaakt: voor allen 2 gr.

4° Over biecht en kommunie wordt niets vermeld: een bewijs dat deze sacramenten hem niet veel last bezorgden. Ze werden ten andere maar eens in het jaar ontvangen om aan de paasplicht te voldoen. Maar zo weten we dan ook niet hoeveel communicantes (mensen die tot de paasplicht gehouden waren, die hun eerste kommunie hadden gedaan) er dan te Zedelgem waren. Zo komen we ook niets te weten over het aantal inwoners in dat jaar te Zedelgem. Ook voor Loppem wordt geen getal opgegeven. Voor Aartrijke schrijft de pastoor: *"in die prochije van Aerderijcke zijn prochianen te sacramenten gaende vier hondert twijntigh min, naer mijn beste extimeren te paesschen laedtsleden"*. Zo weten we dat in 1527 te Aartrijke 380 communicantes waren wat een bevolking laat veronderstellen van ongeveer 570 zielen.

5° Het huwelijk verliep in étapes. Eerst was er de verlovingsplechtigheid: affidatio. Wanneer deze in de kerk gebeurde ontving de pastoor niets. Wanneer het buiten de kerk gebeurde kwam dit toe aan de deken: hoc spectat ad decanum. Na de verloving volgde het afroepen der bannen. Hiervoor ontving de pastoor: 6 gr. Wanneer een der verloofden tot een andere parochie behoorde, moesten ook daar de bannen worden afgeroepen. Dit moest de pastoor schriftelijk aan zijn collega meedelen: hij moest een 'intersignum affidationis' of 'lijctheecken' schrijven. Hiervoor vroeg de pastoor 12 gr. of niets als ze echt arm waren. In Aartrijke: 6s par. Het huwelijk zelf - de sollempnisatio - gebeurde gewoonlijk op zondag en bracht voor de pastoor 24 s.par. op. In Aartrijke bestond hier onderscheid: de prijzen waren: 1 gulden of 3 s.gr. of 2 s.gr. of 16 gr. Daags na het huwelijk was dan nog de "introductio": de bruid vergezeld van haar vriendinnen werd de kerk binnengeleid; een soort kerkgang dus. Hiervoor ontving de pastoor 2 gr. In Aartrijke: 2 s.par.

6° de ziekensacramenten: voor het bezoeken en bedienen der zieken werd onderscheid gemaakt tussen bezoek met biecht, waarvoor de pastoor 2 gr.

krijgt; bezoek met eucharistie: 4 gr. en de bediening: 6 gr. In Aartrijke voor de biecht van de zieken: 2 s.par.; "*metten sacramenten*": 6 s.par. en voor het berechten: niets: "*van zekerene rijke of aerne: niet*".

7° de lijkdiensten worden zeer uitvoerig behandeld. De begrafenis zelf gebeurt kosteloos tenzij men zijn graf in de kerk zelf wil hebben. Daarvoor moest men 3 lb.par. betalen. Normaal werden de notabelen in de kerk begraven totdat keizer Jozef II dit verbiedt in 1784. Van dan af moest iedereen in het kerkhof worden begraven.

Enkele tijd na de begrafenis werd de uitvaartdienst gecelebreerd. De uitvaartdienst voor kinderen bracht de pasoor 10 s.par. op wanneer zij tot zijn parochie behoorden; voor niet-parochianen: 20 s.par. In Aartrijke was dit 3 s.par. wanneer de kinderen enkel met een Mis werden begraven; 12 s.par. wanneer daarbij drie lessen en de lauden werden gezongen. Voor niet-parochianen: het dubbele.

De uitvaartdiensten voor volwassenen werden ingedeeld in drie klassen:

- de rijken: "*divitum et maiorum*" krijgen een uitvaart met 9 lessen, grote commendaties, Mis, processie naar de lijkbaar of naar het graf, als ze in de kerk begraven waren; daar worden dan drie responsoria gezongen met de bijhorende gebeden, wierook en de overige ceremonies. Hiervoor ontvangt de pastoor: 5 of 4 kronen en half of minstens 5 kronen.
- de middenklasse: "*mediocrum*" krijgen een uitvaart met 6 lessen en de rest zoals hiervoor. Dan ontvangt de pastoor 3 of 2 kronen en half of minstens 2 kronen.
- de laagste bevolkingsklasse: "*pauperum*" krijgen een dienst met 3 lessen en betalen 6 s.gr. of 5 of minstens 4 s.gr. Wanneer het om armen gaat diedoor de Dis onderhouden worden: "*qui vivunt de mensa pauperum*" betalen zij 3 s.gr. of 2 en half of minstens 2 s.gr. De allerarmsten betalen 2 s.gr. of 20 gr. of minstens 1 s.gr.

Dezelfde drie klassen vinden we ook te Aartrijke en Loppem met gelijkaardige vergoedingen voor de pastoor. In Aartrijke worden echter alle uitvaarten gedaan met 9 lessen: "*zo vele den aernen als ide rijke*".

8° Tot slot nog iets over het luiden der klokken: "*de pulsu campanarum*". Het staat in het meervoud en zo mogen we veronderstellen dat er minstens

twee klokken hingen in de Zedelgense toren. Voor het luiden der klokken werd geen vergoeding gevraagd omdat, zo schrijft Jacob Ghèysyn, iedereen voor zijn vriend kan luiden volgens de wil der erfgenamen: "*quilibet potest pulsare pro amico suo secundum voluntatem heredum*".

Zo weten we dan precies: "*cum precisione*" wat de lasten en inkomsten waren van Jacob Gheysyn ten jare 1527.

Bronnen en aantekeningen:

- (1) Rijksarchief Brugge, Kerkarchief nieuw nr. 373 - Alle gegevens over Aartrijke en Loppem komen ook uit dit register.
- (2) A. Hodüm: Pastoors van het Brugse Vrije in de XVIe eeuw in Album English, Brugge, 1952 p 177-198.
- (3) A. Vervenne: De parochie S.Martinus te Loppem, Loppem, 1980 p. 25.
- (4) Over de tienden: zie: "Zilleghem" jaargang 1 p 67.

Geldwaarden in die tijd:

- 1 lb. gr. (pond groot) = 20 s.gr. (schelling)
1 s.gr. = 12 gr. (groot)
- 1 lb par. (pond parisis) = 20 s.par.
1 s.par. = 12 d.par. (denier parisis)
- 1 gr. = 12 d.par.
- 1 lb.gr. = 12 lb. par. = 6 gulden
1 gulden = 20 stuivers.

Om wat nader de koopkracht van deze geldwaarden te bepalen, geven we enkele prijzen op. Hiervoor hebben we gezien wat moest betaald worden ter gelegenheid van trouw of begraving. Nu wat volgt.

Het dagloon bedroeg ongeveer 1 lb.par. of 10 stuivers, soms wat meer. De pacht prijs van het land was ongeveer 2 lb.par. of 1 gulden per gemet. De prijs van 100 bussels brandhout bedroeg 3 lb. 4 s. par. of 1 gulden 12 stuivers. Een brood met een gewicht van 12 pond moest men 8 s.par. of 4 stuivers betalen; een pond boter: 2 à 4 stuivers; een dozijn eieren: 2 stuivers; een kip: 3 stuivers; een kieken: 2 stuivers; een worst: 2 stuivers; een ham: 10 à 20 stuivers. Zes steen meel, anders gezegd: 1 maat of 1/2 spind meel kostte 15 stuivers à 1 gulden. Een steen was 3 à 4 kgr. Een hemd kostte 15 stuivers en een paar schoenen: 12 stuivers.

VLOETHEMVELD EN ZIJN BOSWACHTERS

Géry CAPPON

Het Vloethemveld is gelegen ten noorden van de Diksmuidse Heirweg en strekt zich uit over de gemeenten Aartrijke, Snellegem en Zedelgem. Het was de graaf van Vlaanderen, Gwijde van Dampierre, die in 1296 dit veld en heidegebied schonk aan het Sint-Janshospitaal te Brugge. Bij de wet van 16 vendemiaire an V (7.10.1796) werden de Commissies van de Burgerlijke Godshuizen opgericht, waardoor ook deze eigendommen overgedragen werden. Vanaf 1925 werden deze de C.O.O. en sinds 1978 het O.C.M.W.

Dit laaggelegen gebied heeft een hoogteverschil van 4 à 5 meter ten opzichte van de Diksmuidse Heirweg, die 14 tot 15 meter boven de zeespiegel ligt. De natuurlijke afwatering vloeit noordwaarts richting Snellegem. De broeders van het Sint-Janshospitaal hadden de taak dit heidegebied om te bouwen naar een vruchtbaar geheel. In een eerste fase werd een dijk aangelegd van 1600 m lengte, waarvan nu nog een gedeelte bestaat en de Vossenbarm wordt genoemd. Daarmee zou het water afkomstig van de Heirweg worden tegengehouden. Anderzijds werd ten zuiden van deze barm een situatie gecreëerd waarbij het ontstaan van talrijke vijvers niet uitbleven. Stilaan kwam de oude benaming "Ons gheduchts heeren velt" in onbruik en kwam de nieuwe benaming "Vloethemveld" (vloed - en - veld) in voege. De straatnaam voor de kasseiweg die vanuit de Diksmuidse Heirweg naar het munitiedepot leidt, kreeg ook deze benaming.

1. Grensproblemen (1)

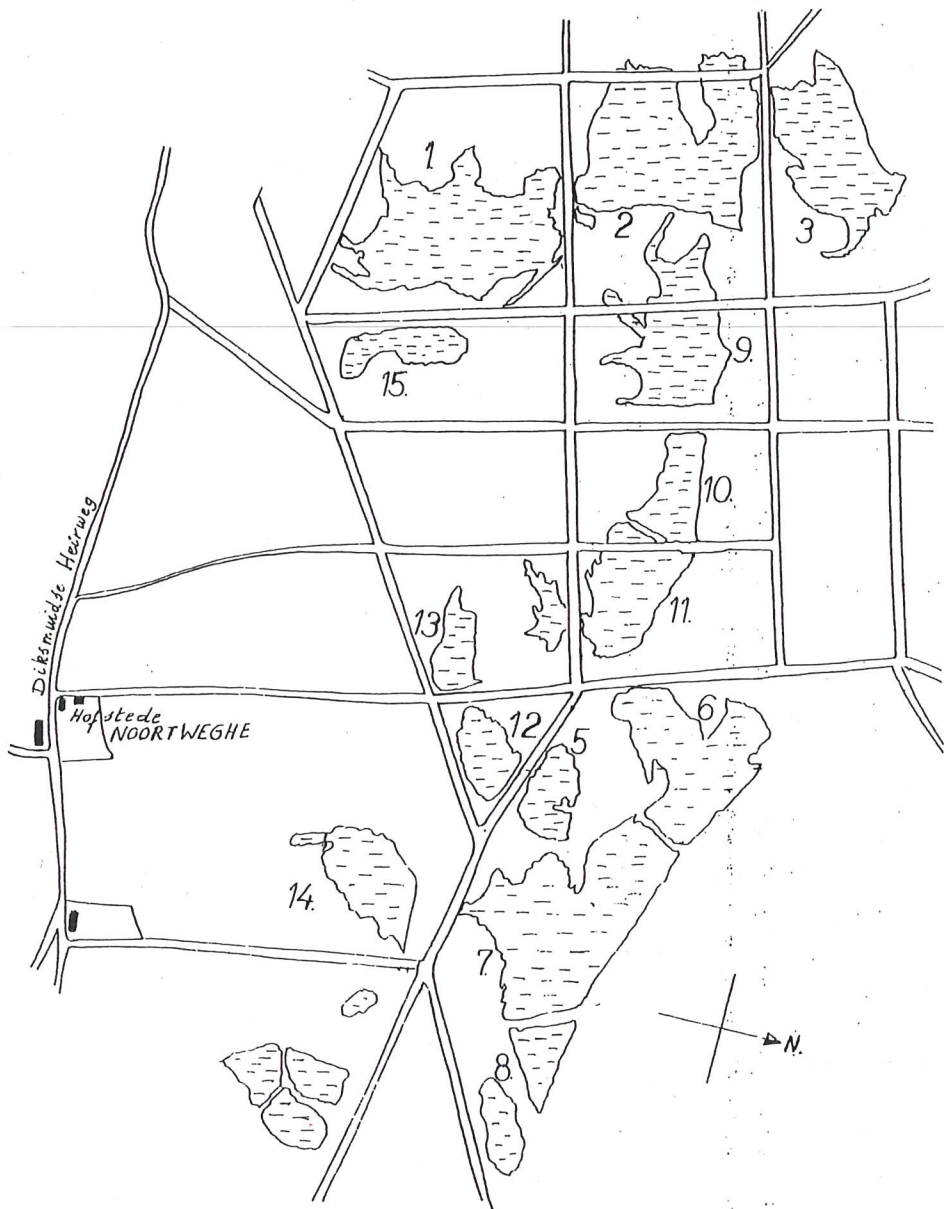
Tot voor ruim 200 jaar bestond geen precieze uitgestippelde grens tussen de voormelde prochiën. Daaraan had men trouwens geen behoefte, aangezien

men van oudsher wist welke vijvers behoorden aan elke parochie. Vanaf 1770 echter werd het Vloethemveld systematisch bewerkt, uiteraard met het doel de grond vruchtbaar te maken. De bestaande wagenslagen werden vernietigd, de dammen werden afgevoerd en de talrijke en immense vijvers werden stuk voor stuk gedempt. De drooglegging door bebossing werd gestart. Het is duidelijk dat deze ommekeer niet probleemloos verliep. Voor welke "vyvers" moest men lasten afdragen aan welke "prochie" ? De afbakening van het territorium van de jacht en de schapendrift werd twijfelachtig gemaakt.

In een brief daterend van 1777, gericht aan de burgemeester en de schepenen van het Vrijē werden de problemen geuit tussen de twee betrokken prochiën: Zedelgem en Snellegem: "dat kortentydt errewaerts is ghebroken ende tot culture ghebracht eene groote partye veldt ghenaeemt het Vloethemveldt". En men gaat verder: "en dat niet en staet bekent de maete van elckx deel ofte limitscheydynghe".

In de loop van het volgende jaar 1778 werd een "voorlopige limitscheydinghe ende separatie" vastgelegd tussen voormelde "prochiën". Het waren de hoofdmannen Pieter Jonckheere (Snellegem) en Pieter Marteel (Zedelgem) die daartoe twee landmeters hadden aangezocht in de personen van niemand minder dan Jacques Verplancke (Zedelgem) en Timotheus David Huysseune (Aartrijke). Deze laatste was uitermate bevoegd ter zake, aangezien hij in 1769 op verzoek van de ontvanger Pieter Matthys van het Sint-Janshospitaal een "caerte figuratyve" had opgesteld van een hofstede met haar landen, meersen, ... gelegen te Zedelgem in het Vloethemveld. Deze kaart diende trouwens als basisdocument voor de voorlopige grensbepaling (2). Deze grensbepaling tussen beide prochiën was een noodzaak want deze zou nu zorgen voor "gemeene ruste en voordeel der voormelde twee prochiën, soo in het pointen der landen, 't ontblooten der thienden, het parochiaenschap der inwoonders, als het scheeden der jacht,..."

Hierna volgt een opsomming van alle vijvers die deel uitmaakten van het Vloethemveld (volgens de kaart van T.D. Huysseune) en aan welke prochie zij toebehoorden.

schets naar de "CAERTE FIGURATYFVE" (T.D. Huyseune, 1769)

1. Vijvers, toebehorend aan de prochie Aartrijke
  1. de haenebekvyver
  2. de minnaertvyver
  3. de palyneckvyver

2. Vijvers, toebehorend aan de prochie Snellegem
  4. het halve maentje vyver
  5. het cleen vloethemvyverken (ten laatste in 1778 drooggelegd)
  6. de nieuwen vloethemvyver
  7. de groote vloethemvyver
  8. de Sint-Jansvyverkens

3. Vijvers, toebehorend aan de prochie Zedelgem
  9. de slyckvyver
  10. de sandtvyyver
  11. de oudenburghvyver
  12. de maraschvyver (ten laatste in 1778 drooggelegd)
  13. de ballievyyver
  14. 't maentje vyver
  15. lationdatie

De situering van deze vijvers wordt weergegeven op bijgaande kaart onder voormelde nummering. De schets is opgemaakt naar de "caerte figuratyfve" van Timotheus David Hysseune anno 1769. (nr. 4, "het halve maentje vyver", is niet aangegeven.)

2. De boswachters van het Vloethemveld.

a. *Snellegem: Woudweg naar Zedelgem nr 24 (zie foto nr 1 anno 1980)*
 In voornoemde brief wordt geciteerd dat "een huys ten ghepanseerden jaere (1776) aldaer is ghebawwt". Dit was de eerste woning in het omstreden grensgebied met Snellegem. Het huis was opgericht door het Sint-Janshospitaal, dat sedert de start van de exploitatie in 1770 het nuttig achtte ter plekke een continu toezicht te kunnen houden over haar eigendommen en werken. De rekeningen van Sint-Jan van het jaar 1776 bevestigen dit: "vuyt het veldt is ghereserveert tot ses ghemeten daer op door het hospitael is ge-

stelt een huyscken waer inne woondt Pieter Warnier, die daer gratis woondt; ende de selve ses ghemeten veldt moet bringen tot goedt cultivabel landt, mits hy Warnier moet ter trauwen goede staen naer alle de bosschen die het selve hospitael com-peterende op Aerderijcke, Sillegem ende Snelleghem, dit voor den tydt soo langhe hy synnen dienst ter trauwen is doende". (3) Daaruit mag worden besloten dat het Sint-Janshospitaal Pieter Warnier als eerste boswachter heeft aangesteld.

"Ten jaere 1783 is Pieter Warnier kommen te verhuysen" (4) en wordt opgevolgd door Joannes Hanica (Aneca) die een jaarlijkse pacht diende te betalen van 3 p 10 sch. grt. "onder conditie, dat hy, als geëeden boschwachter moet goede zorge draegen voor de bosschen van den hospitaele" (5). Jan Aneca is er 48 jaar boswachter geweest.

In 1793 wordt gemeld dat 5 ha grove den zijn aangeplant. Toen de landmeter M. Demoustier in 1817 en 1818 de opdracht kreeg Vloethemveld andermaal in kaart te brengen, waren reeds spectaculaire resultaten behaald: ruim 101 ha grove den, meer dan 120 ha hakhout waren aangeplant. Daarnaast werd bijna 66 ha landbouwgrond opgemeten. Slechts 4 ha vijvers konden nog getuigen van het oorspronkelijke karakter van het Vloethemveld. Deze laatste werden pas drooggelegd in 1860 en beplant in 1880 en 1882.

Guillaume Rys wordt vanaf oktober 1831 de nieuwe boswachter en betaalde een jaarlijkse pachtsom van 40 florijnen (6). 12 jaar later, in 1843, bood Guillaume Rys zijn ontslag aan als boswachter en werktoezichter over de bossen van het Vloethemveld. In een buitengewone zitting werd Pieter Van Ghelder benoemd als opvolger. De vergoedingen voor de nieuwe boswachter werden vastgelegd. Hij ontving een dagloon van 1,45 fr in de zomer, inclusief de zon- en feestdagen. In de wintermaanden bedroeg het dagloon 1,30 fr. Daarentegen moest Pieter Van Ghelder jaarlijks een

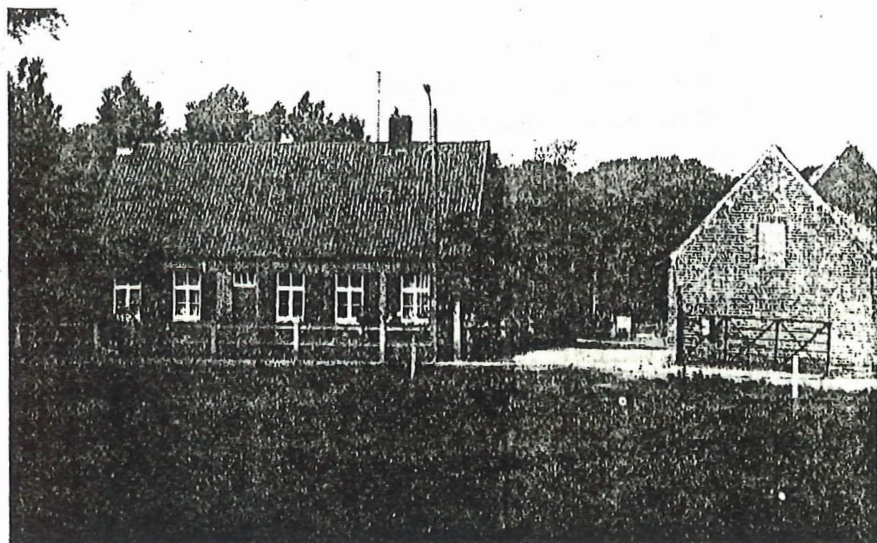

Foto nr. 1 - Hofstede Debruyne-Lingier te Snellegem, toebehorend aan het O.C.M.W. Brugge.

Foto nr. 2 - Boswachtershuis toebehorend aan het O.C.M.W. Brugge en bewoond door M. Baert.

pacht betalen van 100 fr voor de woning (7). Ten gevolge van het overlijden van Pieter Van Ghelder komt de betrekking opnieuw vacant in 1856. Charles Jonckheere uit Snellegem werd benoemd. Hij was 35 jaar en zoon van Joseph en Jeanne Hudders (8). Charles Jonckheere was de 5de en de laatste boswachter in de rij die in deze boswachterswoning gehuisvest was. Het boswachtershuis werd omgevormd tot een hofstede door landerijen uit de hoeve "Noortweghe" te onttrekken. Sinds 1962 wordt de hoeve uitgebaat door Daniël Debruyne-Lingier die daarmee zijn schoonouders opvolgde, die er zelf reeds woonden sinds 1933.

b. Zedelgem: Vloethemveld nr. 11 (zie foto nr. 2 anno 1980) (9)
Het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen te Brugge besliste in 1871 voor het toezicht op haar goederen van het Vloethemveld een nieuwe woning te laten oprichten voor de boswachter. Een plakkaat voor openbare aanbesteding werd uitgehangen en in de pers gepubliceerd. Uit een groep van 6 aanbestedingen werden op donderdag 4 juli 1872 de werken toegewezen aan Jozef Vanden Abeele, aannemer te Brugge, Sint-Catharinastraat 58. De bouwwerken zouden 6 063 fr kosten.

Het huis werd gebouwd op grond die toebehoorde aan de Burgerlijke Godshuizen. Daartoe moest Jan Van Belleghem, pachter van de hoeve "Noortweghe" (thans hofstede M. Deceuninck, Diksmuidse Heirweg nr. 1) pachtafstand doen van 1 ha 6 a 80 ca, met ingang van 1 oktober 1871. Hij behield echter nog ruim 45 ha. Zijn jaarlijkse pachtsom die 3 500 fr bedroeg, werd daardoor met 74 fr verminderd.

Het lastenkohier bevatte heel wat voorwaarden: zo verbond de aannemer er zich toe dat "alle metselwerken zullen uitgevoerd worden volgens de regel van de kunst, met goedgebakken steen van de ovens van Eernegem, met moortel samengesteld uit 2 deelen mager zand en 3 deelen goed geblusht doornijks kalk;... de kruin en de vloer van de bakoven zal in leem gesteken en gelegd worden". Tevens

moesten de werken voleindigd zijn na 3 maand op boete van 5 fr daags. Maar de werken verliepen niet volgens plan... De Eernegemse ovens konden de bakstenen niet tijdig leveren zodat de aanvoer van Brugge moest verzekerd worden; waardoor de transportkosten verhoogden. Een tweede moeilijkheid was de onophoudelijke regenval die de werken aan de kelder en de regenput deden opschorten. Een schadeloosstelling van 500 fr tegenover de aannemer Vanden Abeele werd dan ook ingewilligd.

Tot nog toe was Charles Jonckheere uit Snellegem boswachter geweest, maar na zijn overlijden werd Jean Claeys ad interim aangesteld. Jean Claeys, 40 jaar, was de schoonbroer van Charles Jonckheere en was voordien smid van beroep. Momenteel was hij echter landbouwer op een hofstede van de Burgerlijke Godshuizen.

Op de zitting van het bestuur van de commissie van 31 juli 1871 werd als opvolger van Charles Jonckheere, de 33-jarige Charles Baert benoemd. Hij was geboren te Oostkamp op 1 januari 1838 als zoon van Eugenius en Veronica Ballegeer. Eerder was hij landwerker geweest, nadien brouwersknecht te Brugge en uiteindelijk "employé aux travaux dans les pépinières et sapinières de l'Administration". Ook zijn vader Eugène was toezichter op goederen van de Burgerlijke Godshuizen voor de gemeenten Oostkamp, Sint-Michiels, Brugge en Sint-Joris.

Charles Baert kwam in dienst vanaf 1 augustus 1871 tegen een jaarsalaris van 500 fr en gratis woning. Vooralsnog bleef hij te Brugge wonen tot december 1872.

Hij huwde met Melanie Standaert, dochter van Jan en Regina Depuydt, waarmee hij een kind had: Leo Baert, geboren te Zedelgem op 29 november 1876.

Leo Baert werd in 1898 "bijgevoegd boswachter" om later zijn vader te vervangen, die overleed in 1909. Leo Baert was gehuwd met Prudence Cool, de dochter van Philippe en Anne Therese Allemeersch. Zij hadden 7 kinderen. Hun zoon Marcel Baert,

geboren te Zedelgem op 31 augustus 1905, was eveneens een tijd hulptoeziener bij zijn vader, om vanaf 1947 als hoofdtoeziener te worden aangesteld. Hij vormt het sluitstuk op een eeuw ononderbroken boswachtersfamilie in het Vloethemveld te Zedelgem.

3. De bebossing van Vloethemveld rond 1902.

In bijlage vindt U een kaart van het Vloethemveld, die getekend is op basis van gegevens daterend van de jongste eeuwwisseling. Dit althans wat de ligging van de dreven aangaat. De benamingen van deze dreven zijn niet officieel, maar waren in voege om de contacten tussen de commissie en de toeziener te vergemakkelijken. In vele gevallen wijzen deze terug op de benaming van de verdwenen bijvers (minnaertdreef, maraschdreef,...). Ook de Barmdreef in het perceel nr 38 heeft haar geschiedkundige betekenis: precies daar zijn de restanten van de 1 600 m lange Vossenbarm nog aanwezig.

1. WONINGEN

"A" Hofstede D. Debruyne-Lingier, Woudweg naar Zedelgem, 24 Snellegem. Reeds vermeld onder het punt 2.a

"B" Tot mei 1923 was het een hofstedeken dat bewoond was door Livin Seynaeve-Packeu. Ten gevolge van de aankoop van de terreinen en de oprichting van het militair domein, werd vanaf oktober 1923 (tot nov. '26) het huis bewoond door de werkopzichter Saturnin Bocca. Vandaar de naam "ferme Bocca" in de volksmond.

"C" Het boswachtershuis bewoond door M. Baert, Vloethemveld 11.

"D" De hofstede "Noortweghe" toebehorend aan het O.C.M.W. Brugge en uitgebaat door M. Deceuninck-Vancoppenolle.

"E" De voormalige herberg "De Blaauwe Kroon" bewoond door Gustaaf Meuleman.

"F" Het jachtpaviljoen.

2. BOSSEN

De gevolgde nummering is in overeenstemming met de kaart in bijlage. Bij elk perceel wordt ofwel N (naaldhout) ofwel L (loofhout) genoteerd. De weergegeven situatie is deze van 1902-1903,

die geen noemenswaardige veranderingen heeft ondergaan. Vele benamingen staan in betrekking met de vroegere vijvers.

1. N Bedelfbos	25. N Zandvijverbos
2. N Hanebekebos	26. N id.
3. N id.	27. L Slijkvijverbos
4. N id.	28. L Zandvijverbos
5. N id.	29. L Zandvijverbos
6. N id.	30. N Veldbos
7. N Cheynsbos	31. N Krakkebos
8. N id.	32. N Veldbos
9. N Hanebekbos	33. L Krakkebos
10. N Puyteplasbos	34. N Veldstukbos
11. N Hanebekbos	35. L id.
12. N Cheynsbos	36. L Dambos
13. N id.	37. L Nieuwevijverbos
14. L Minnaertbos	38. L Dambos
15. L id.	39. L Grote Vloethembos
16. N id.	40. L Sint-Jansvijverbos
17. N Palingvijverbos	41. L Kleine Vloethembos
18. N id.	42. N Sint-Jansbos
19. N Lange Sikkelbos	43. N Maraschbos
20. N Palingvijverbos	44. N id.
21. N Lange Sikkelbos	45. N id.
22. N id.	46. N id.
23. N Vierkante Sikkelbos	47. L id.
24. N Zuidhoogdreefbo	48. L id.

Het Arboretum (10): De burgerlijke Godshuizen werden bij K.B. van 4 augustus 1912 gemachtigd een arboretum aan te leggen in het Vloethemveld. Het proefveld van uitheemse boomsoorten werd aangelegd in 1913 en verder gezet in 1914. Ook hier werd een stuk uit de hofstede "Noortweghe" onttrokken voor de aanleg van deze boomkwekerij. Ten gevolge van de grote droogte in 1925 werd enorm veel schade aangericht. De schade gedurende W.O. II was nog groter, zodat zelfs het arboretum erdoor verdween.

BRONNEN:

1. R.A.B. Bundels van het Vrije nr 5281 (2 documenten)
2. Archief O.C.M.W. Brugge: Legger van een hofstede te Zedelgem in het Vloothemveld (1769)
3. idem: Rekeningen Fonds St.-Jan reg. 517 pag. 59
4. idem: Rekeningen Fonds St.-Jan reg. 524 pag. 51
5. idem: Rekeningen Fonds St.-Jan reg. 537 pag. 50
6. idem: Rekeningen Burgerlijke Hospitalen anno 1831
7. idem: Resoluties PV. nr. 3471 (vak 21, boord 2 reg. S dd. 29.7.1843)
8. idem: Resoluties PV. nr. 4581 (vak 21, boord 2 reg. 26 A dd. 12.5.1856)
9. idem: Administration Forestière, doos 15/2.
10. "Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem" dr. F. Ronse; Familia et Patria, Handzame 1979. pag. 25 - 27.

Gemeentehuis Zedelgem: Burgerlijke stand en Bevolkingsregisters R.A.B. Fonds Van Sieleghem nr. 68; ommeloper van Zedelgem door Pieter Lust, 1674, 19de begin.

"De Fiscus van Snellegem" door J. Noterdaeme (1977) pag. 35 - 37.

Volgende uitgaven staan ter beschikking van onze leden.

Voortaan staan we 20 % reductie toe aan onze leden op al onze uitgaven:

- Ronse Fr. : <i>De Romaansche doopvont van Zedelghem</i>	100 F
- Peirsegaele W.: <i>Keizer Karel V, vader van Europa</i>	160 F
- <i>Atlas van alle Westvlaamse gemeenten rond 1960</i>	400 F
- Baert Philippe: <i>De kerken van West-Vlaanderen vobr 1914</i> drie delen per deel	450 F
- English M.: <i>Romaansch Bouwkunst in Westvlaanderen</i> (in een Brugs antikwariaat : 2 400 F)	800 F
- <i>Wie woont waar op Zedelgem St.-Laurentius ?</i>	20 F
- <i>Kastelenkalender 1981</i>	60 F
- Arnou P. en Devadder J. C.F.X.: <i>75 jaar Broeders Xaverianen</i> <i>en Sint-Leoschool in Zedelgem</i>	250 F
- <i>Kaartengids van het Houtland</i>	200 F

E.H. Willy Peirsegaele
Sint-Laurentiusstraat 12 Zedelgem
P.C.R. 000-0582277-83

DE ZAAK FRANCOIS ROSSEEL

Patrick Arnou

Zedelgem bracht in de negentiende eeuw twee beroemde zonen voort. De jongste ervan, Amaat Vyncke, is tot op heden in de belangstelling gebleven. Enkele jaren geleden verscheen over hem nog een boeiend boek. De oudste, François Rosseel, kent niemand meer. Nochtans was hij in de vorige eeuw veel meer bekend dan Amaat Vyncke. Hij was immers de hoofdacteur van het beroemdste en beruchtste Belgische proces van de hele negentiende eeuw: de zaak Rosseel - Vandenplas.

Het theater waarin deze zaak zich afspeelde, was het Brussel van het midden van de vorige eeuw. Onze hoofdstad was niet veel groter dan de ordinare provinciesteden. Iedereen kende er nog iedereen en er werd geroddeld als in het kleinste dorp. Slechts aan enkele tekens kon men zien hoe een grootstad langzaam zou ontwaken.

In het hart van deze stad lag de deftige buurt van het Sint-Gorickplein, in het Brussels de "Place Saint-Géry". Grote, statige herenhuizen omzoomden het plein. De meeste hadden na de voorfaçade, bestaande uit een muur met monumentale ingangspoort, nog een voortuintje met enkele dienstgebouwtjes, alvorens aan het eigenlijk woonhuis te komen. In dit midden woonden ook, op het nr 13, Meneer en Juffrouw Evenepoel, een ongehuwde broer en zus, beiden de vijftig voorbij. Meneer Evenepoel was een voornaam man; hij was de persoonlijke ontvanger van de graaf de Mérode en zelfs in hofkringen niet onbekend. De Evenepoels waren zeer welgesteld, rijk zelfs. Naast hun deftig en welgemeubileerd herenhuis op het Sint-Goricksplein bezaten ze nog vele andere eigendommen, waaronder hele rijen werkmanshuis-

jes, die veel huurgelden binnenbrachten. Juffrouw Henriette-Jeanne-Marie Evenepoel vulde dan ook haar dagen met borduren en het innen van huurgelden. Voor het huishouden zorgden twee inwonende meiden: Marie-Anne-Gertrude Smeets, geboren te Cadrage, 31 jaar oud, kokkin en Marie-Thérèse Desain, geboren te Boom, 23 jaar oud. De eerste had al op verschillende plaatsen gediend; voor laatstgenoemde was het de eerste plaats van dienst. Daarnaast was er nog Corneel Morrens, de koetsier. Deze verbleef een eindje verder in de Dijkstraat, waar de stallen en het koetshuis van de Evenepoels waren. Hij woonde boven de stallen en zorgde er voor de paarden en de jachthonden. Hij kwam wel iedere maal eten in de keuken van het herenhuis zelf, waar hij ook voor de meiden allerlei werkjes opknapte.

Donderdag 2 september 1847 was een dag geweest zoals vele andere, niets opvallends, heel gewoon. In de late septemberzon lag de hele buurt van de Place Saint-Géry stilaan in te dutten. De meeste mensen waren reeds thuisgekomen van hun dagtaak en over de gehele omgeving daalde een grote rust. Alles ademde kalmte en vrede uit.

Even na 21 u belt Corneel Morrens, de koetsier van de Evenepoels, bij het nr 13 aan. Hij gaat zoals gewoonlijk nog eens kijken of men hem niet meer nodig heeft. Er moet trouwens nog wat hout gehakt worden en dit is een uitstekende gelegenheid om intussen nog eens de keuken in te wippen en enkele hapjes binnen te spelen. Corneel kijkt ietwat verbaasd op als na driemaal te bellen nog niemand verschijnt. Hij rukt nog eens extra-hard, doch tevergeefs. Hij voelt aan de zware poort, die toegang verleent tot de voortuin die het huis van de straat scheidt. Tot zijn niet geringe verwondering zit die niet op slot, wat hoogst ongewoon is. Corneel gaat de voortuin binnen, waar alles enorm stil is. Dan ziet hij licht schijnen vanuit de keuken en dit stelt hem gerust. De meiden zijn wellicht volop aan het werk. Hij zal eerst het hout hakken en het washokje in de voortuin en daarna nog eens in de keuken binnenwippen. Hij duwt de deur van het kleine washokje open en ziet voor zich een onherkenbare, bloedige massa liggen. De adem stekt hem in de keel. Even blijft hij als versteend staan, maar enkele ogenblikken later loopt hij, tierend als een bezetene, de straat op.

Een tiental minuten later - het begint al goed te donkeren - betreedt politiecommissaris Stuckens van de hoofdstedelijke politie, samen met een viertal agenten het pand. Enkele andere agenten sluiten het huis af voor de vele nieuwsgierige toeschouwers, die van alle kanten komen opzetten. De politiemensen doorzoeken met lantaarns en blakers het huis. In het waslokaal treffen ze onmiddellijk twee verminkte lijken aan. Ze zetten hun makabere zoektocht verder in huis en in de eetkamer op de eerste verdieping vinden ze het ontzielde lichaam van juffrouw Evenepoel, eveneens op een afschuwelijke wijze toegetakeld. De commissaris, die onmiddellijk de zwaarte van de zaak inziet, slaat groot alarm. De gerechtelijke molen treedt nog diezelfde nacht in werking. Het Parket onder leiding van Substituut Procureur des Konings Van Parijs is enkele uren later reeds druk bezig met de eerste onderzoeken. Men poogt de heer Evenepoel te bereiken, maar die is die avond op schouwburgbezoek. Uiteindelijk kan men hem voorzichtig op de hoogte stellen van het afschrikwekkend gebeuren. Onnodig te zeggen dat hij diep geschokt is.

De volgende dag, vrijdag 3 september, is er de wekelijkse fruitmarkt op het Sint-Goricksplein. Deze brengt normaal altijd veel volk bij, maar nu is de opkomst enorm. Het nieuws verspreidt zich reeds van vroeg in de morgen over de hele stad. De ontzetting is algemeen. De betere kringen voelen zich diep geschokt. Het gerecht voelt dat het zijn gezicht bij de publieke opinie zal verliezen wanneer het niets onderneemt. Alle middelen worden ingezet. De hoogste gerechtelijke instantie, de heer Procureur-Generaal de Bavay, neemt de leiding van het onderzoek voor zijn rekening.

De vaststellingen ter plaatse leveren een aantal gegevens op. Er werden dus drie personen om het leven gebracht, zijnde juffrouw Evenepoel op de eerste verdieping en Marie-Anne Smeets en Marie-Thérèse Desain beneden. De bekende geneesheren Joly en Deroubais, als wetsdokters aangesteld, verrichten een lijkschouwing, waaruit blijkt dat de hoofden van alle slachtoffers met een stomp voorwerp van enige afmeting, mogelijks een hamer, zijn vermorzeld. Alle slachtoffers werden verschillende slagen toegediend. Het verslag meldt zelfs als pikant detail dat het hoofd van Marie-Anne Smeets was herleid "à l'état de bouillie". In tweede instantie waren al-

De slachtoffers nog de keel overgesneden met een scherp voorwerp, mogelijks een puntmes of dolk, zodag slagaders en luchtpijp waren opgereten. Welke van de twee verwondingen bij elk van de slachtoffers het eerst de dood had veroorzaakt was niet te zeggen, doch beide verwondingen waren dodelijk en de slachtoffers moeten allen binnen zeer korte tijd zijn overleden. Bij Mevr. Evenepoel werden letsels aan de knieën vastgesteld. Men veronderstelt dat ze zich op de knieën heeft geworpen om genade te vragen, doch tevergeefs.

Aan de ingangspoort en nabij de keuken zijn twee grote bloedzeeeën gevonden, alsook stukjes van beenderen en schedel. In de gang, nabij de keuken, zijn zelfs hersenen op de muur en op het plafond gespat. Men neemt aan dat die van Marie-Anne Smeets afkomstig zijn, van wiens lijk het hoofd vrijwel volledig is afgeslagen. Vanuit deze makabere bloedplassen lopen bloedsporen naar de wasplaats. Het gerecht veronderstelt dat de meiden op de plaats van de bloedplassen zijn neergeklopt en pas nadien, na ook de keel te zijn overgesneden, naar de wasplaats zijn gesleept.

Terzelfdertijd is ook het overschot gevonden van de waakhond, die eveneens werd afgemaakt. Het enig levende wezen dat de hele moordpartij overleefd heeft, is het kleine schoothondje van juffrouw Evenepoel, dat enkele kwalijke klappen had gekregen, maar er niet aan bezweken is.

Het motief van deze wreedheden is zeker roofmoord. Het hele huis is doorzocht geworden en kasten en laden zijn met breekijzers, die de daders moeten meegehad hebben, opengebroken. Een groot aantal kostbare zaken zijn gestolen, waaronder zes uurwerken, 945 Hollandse florijnen in goud- en zilverstukken (een fortuin!), briljanten, gouden haarspelden en halskettingen, waarvan enkele met diamanten ingelegd, zilveren schoengespelen en koffielepels. Een signalement van al deze gestolen stukken is naar alle parketten van het land gestuurd met de opdracht alle juweliers in te lichten.

Voor- en achterzijde van het huis werden nauwkeurig onderzocht, doch nergens is een spoor van inklimming of inbraak te bespeuren. Aan de achter-

zijde is dit trouwens vrijwel onmogelijk, daar de Zennerivier juist achter het huis loopt. Men veronderstelt dat de dader(s) gewoon aangebeld hebben en zijn binnengelaten, wat er zou kunnen op wijzen dat ze niet totaal onbekend waren.

Sporen in het huis wijzen op twee personen, wat trouwens klopt met de verklaringen van enkele omwonenden die in de valavond twee mannen over en weer hebben zien lopen voor het huis. Nochtans kan niemand van hen een beschrijving geven. Het is trouwens niet zeker dat ze er iets mee te maken hebben. Er werden wel enig voetsporen gevonden, doch men heeft ze tot nu toe niet kunnen identificeren.

Onderzoek wijst uit dat de misdaad is gebeurd tussen 19.30 u en 21 u. Om 19.30 u had Weduwe Drabbe nog met kokkin Smeets staan babbelen aan de poort. Om kwart voor acht echter had een brievenbesteller reeds driemaal tevergeefs aangebeld. Om halfnegen had een Dauckaerts, die de kokkin het hof maakte, nog het afgesproken teken (vierklopjes op de muur) gegeven, maar er was, tegen alle gewoonten in, geen antwoord gekomen. Rond 21 u. had juffrouw Ghain, dienstmeisje bij de bureu, terwijl ze voorbij het huis passeerde, een persoon gezien die zijn hoofd door de buitendeur stak, doch het onmiddellijk terugtrok. Een signalement geven was wegens de reeds invallende duisternis onmogelijk. Een tiental minuten later deed Corneel Morrens zijn gruwelijke ontdekking.

Dit is ongeveer alles wat men heeft kunnen uitvissen. Van de daders is er evenwel nog geen enkel spoor. De kranten van over het hele land en zelfs enkele Franse en Nederlandse bladen zenden journalisten naar Brussel om deze zaak van nabij te volgen. Ook het Staatsblad, in zijn niet-officieel deel, geeft een uitvoerige berichtgeving, wat zeldzaam is voor zo'n ernstig blad dat elke sensatie schuwt. In alle kranten wordt de spoedige aanhouding van de daders geëist. Het "Journal de Bruges" schrijft dat ieder begoed burger zal beven tot de daders gevonden zijn, temeer daar de winter voor de deur staat.

Het land bevond zich op dat moment nog steeds in een diepe economische

crisis. Sedert enkele jaren was er een grote werkloosheid; voedseltekort en honger. Voor het eerst sedert de onafhankelijkheid (en voor het laatst) stierven opnieuw op grote schaal mensen van honger en koude. Dit had de drankzucht en de misdadigheid scherp opgevoerd. Velen die honger leden beroofden anderen om in leven te blijven. Het gerecht wilde de toestand meester blijven door de daders zoveel mogelijk te vatten en streng te straffen om de rest van de massa af te schrikken. Daarom moest ook onze drievoudige Brusselse moord zo vlug mogelijk opgelost worden ! Gingen de daders immers vrijuit, dan zouden anderen het wellicht ook eens willen proberen.

Onderzoeksrechter Louvat wordt aangesteld om de praktische opsporingen te leiden. De eerste verdenking valt op de bekenden en men hoopt één van hen tot bekentenissen te kunnen dwingen. Daarom worden de koetsier, Corneel Morrens, en de verloofden van de twee meisjes, voorlopig opgepakt en vastgehouden ter ondervraging. Ook de heer Evenepoel zelf wordt ondervraagd, maar op een veel discretere wijze. De koetsier wordt kort erna terug vrijgelaten; de vrijers nog niet direct. Doch als duidelijk blijkt dat ook zij er niets mee te maken hebben, kan men niet anders dan hen eveneens te laten gaan.

Op zaterdag 4 september worden de slachtoffers begraven. De dienst zelf zal echter pas later worden gehouden. Om 14u worden de twee meiden overgebracht naar het kerkhof van Molenbeek, buiten de Ninoofse Poort. Om 16 u volgt dan een korte gebedsdienst voor juffrouw Evenepoel in de kerk van Notre-Dame de bon Secours. ER is enorm veel volk en de lijkwagen wordt gevolgd door 19 andere wagens vol met prominente figuren. De bijzetting gebeurt in de familiekerelder op het kerkhof van Laken. Dit kerkhof is nu nog steeds bekend voor zijn grafmonumenten. Ongeveer al wat naam had in het negentiende-eeuwse Brussel werd er begraven.

De plechtige Requiemdienst voor juffrouw Evenepoel vindt plaats op donderdag 9 september om 11 u, vijf dagen na de begrafenis, in de kerk van Notre-Dame de bon Secours. De kerk is volledig behangen met zwarte doeken en vooraan staat een (lege) katafalk met ervoor een zwart kussen met

een kroon van witte rozen en groene blaadjes, het teken van de maagdelijkheid der overledene. De kerk zit nokvol. Tijdens de plechtige dienst worden aan ieder zijaltaar vier gelezen missen gedaan. Meer dan 400 mensen gaan naar de offerande, waaronder het schepencollege en de raadsleden van de stad Brussel, naast talrijke andere adellijke, geestelijke en politieke hoogstaanden. De dag erop, vrijdag 10 september, laat de familie Evenepoel eveheens een dienst doen voor de twee meiden. De kerk was ongeveer gelijkelijk versierd maar nu waren er twee katafalken met twee kronen.

Er waren zes priesters: drie aan het altaar en drie in het koor. De ouders van beide meisjes, alsook één der verloofden zaten vooraan. De heer Evenepoel was eveneens aanwezig. Er was nog meer volk in de kerk dan de vorige dag, dit vooral door de aanwezigheid van de vele dienstmeiden.

Intussen loopt het onderzoek vast. Dreggingswerken in de Zenne achter het huis hebben niets opgeleverd. Op 16 september komen de beëdigde beerputleger Govaerts en meester-metselaar Lamal alle regenputten, beerputten en vuilnisputjes van het gehele huis openleggen en ledigen, op last van het gerecht. Er wordt niets gevonden. Commissaris Stuckens doet ten einde raad zelfs alle leidingen en riolen in het ganse huis openbreken.

Niets! Ondanks dreigingen van hogerhand loopt het onderzoek dood. Begin november, twee maanden na de feiten, staat men nog even ver. Er dreigen ontslagen in de gerechtelijke wereld.

Nochtans is men één der daders ei zo na gemist. Op zondag 12 september is er kermis te Vilvoorde. Een onbekende werkmán is er met de postkoets toegekomen en maakt er direct grote sier. Hij biedt de plaatselijke veldwachter, die hij niet kent, een maaltijd aan en drinkt met hem een fles rode Bordeaux en een halve fles witte. 's Namiddags biedt hij er andere personen ook nog twee flessen aan en drinkt er in de valavond nog negen met een zekere André Renard en Jozef Simons. Hij betaalt zijn uitgaven met een goudstuk van tien florijnen. Dit wekt de achterdocht van sommige omstaanders en deze verwittigen de rijkswacht. Wanneer de gendarmen er toekomen, is de vogel gaan vliegen. Niemand kent hem.

En dan, begin november, zit het de gerechtelijke diensten echt mee. Van-

uit twee verschillende hoeken komt vrijwel gelijktijdig een aanwijzing. Een kurassier van het 1e Regiment, gekazerneerd te Brugge, vertelt aan zijn brigadier, dat de cafébaas van de herberg, waar hij met een dienstster flirt, hem de laatste tijd verschillende malen juwelen getoond heeft en hem gevraagd heeft of hij niet wist hoe die te smelten of te verkopen. De brigadier licht de kapitein in en die contacteert de Brugse politie, die op haar beurt haar Brusselse collega's informeert. Die hebben juist nog ander belangrijk nieuws ontvangen. Een zeker Sylvester vertelde in Brussel rond, dat hij na een veroordeling wegens een jachtmisdrijf, was aangesproken door een oud-medegevangene, een zekere Willem Vandenplas, die hem zijn nood klaagde over zijn miserie. Op hun tocht kwamen ze een andere persoon tegen, die Vandenplas aan Sylvester voorstelde als zijnde een Duitser. Deze "Duitser" sprak, in verbazingwekkend goed Vlaams, met Vandenplas over een goede zaak, maar dat een paspoort voor den vreemde noodzakelijk kon zijn. Dan verdween die Duitser. Vandenplas beloofde Sylvester eventueel mee te mogen doen, doch nam nadien geen contact meer op. Deze geruchten kwamen ter ore van de Brusselse politie, die Sylvester prompt opspoort en inrekent.

Op 16 november 1847 worden twee arrestaties verricht. De eerste is Willem Vandenplas, in de volksmond "Eenoog" genoemd, geboren te Vossem, 31 jaar oud en bakker van beroep. Hij is ongehuwd, maar woont momenteel te Brussel, samen met Barbe Amour, prostituée en geboren te Leuven. Hij betreft het pand nr 9 in de Kleine Vijfsterrenstraat, nabij de Grote Zavel, dat hij samen met Barbe tot een huis van prostitutie en rendez-vous wil uitbouwen. Wanneer de politie zich trouwens op 16 november bij hem aanbiedt, is hij in het gemeentehuis om een toelating tot exploiteren van een ontuchthuis aan te vragen. Hij wordt bij zijn thuiskomst gevat en meegevoerd. Hij is bij het gerecht trouwens geen onbekende. Op 20 februari 1847 aangehouden wegens brandstichting in zijn eigen bakkerij (voor de verzekeringspremie), waarbij zijn meid omkwam, was hij op 11 mei vrijgelaten wegens gebrek aan bewijs. Hij zat evenwel aan de grond, doolde overal rond en had geen enkele bron van inkomsten. Na van enkelen korte tijd onderdak en voedsel te hebben genoten, moest hij zelfs op 24 augustus zijn beste jas verpanden bij de Berg-van-Barmhartigheid voor de som

van 50 centimes, die hij nodig had om te eten. Op 4 september, twee dagen na de misdaad, kon hij die echter terugkopen en van dan af leidde hij een lustig leventje, werd gezien op alle kermissen (o.a. die te Vilvoorde) bijna steeds in het gezelschap van één of meerdere prostituées. Vandenplas ontkent echter iets met de zaak te maken te hebben.

De tweede aanhouding speelt zich te Brugge af. In zijn herberg in de Langestraat, worden de voornoemde herbergier, zijn vrouw en zijn dienstster, Antoinette Berchmans, gevat en opgesloten. Op 17 november 's namiddags worden de arrestanten per trein naar Brussel overgebracht, waar ze in de gevangenis van de Petits-Carmes worden opgesloten. Na vijf uur ondervragen bekent de herbergier, samen met Willem Vandenplas de moorden te hebben gepleegd. Het gaat om François Rosseel, 29 jaar oud en geboren op 28 april 1818 te... Zedelgem.

(t vervolgt)

1. Het Kasteel van Loppem

Met ruime belangstelling bracht onze Heemkundige Kring "Pastoor Ronse" op zondag 3 augustus jl. een bezoek aan het Kasteel van Loppem, dat gelegen is in een park van 200 ha. Onder deskundige leiding van dhr. R. Roggen werd het een boeiende rondgang in het kasteel, dat het belangrijkste *Vlaamse neo-gotische* voorbeeld uit de streek mag worden genoemd.

In opdracht van baron Charles van Caloen werd het vroegere landhuis van de familie De Potter vervangen door het huidige kasteel dat dateert van 1858. De plannen waren van de Engelse architect Pugin; enkele wijzigingen werden aangebracht door baron Jean Bethune. Deze laatste was tevens ontwerper van het meubilair; een interieur in harmonie met de architectuur. Benevens de hall met haar immense afmetingen en tal van schilderijen zijn de twee salons de meest bewonderenswaardige vertrekken van het kasteel. Het rode salon bevat verscheidene sculpturen waarvan sommige dateren uit de 16de eeuw. Enkele werken van de Duitse schilder August Martin maken eveneens deel uit van dit salon. Het blauwe salon (G. Gezellesalon) is wellicht het mooiste met zijn schoorsteen, zijn fresco's van August Martin en de oud-Nederlandse verzen van Guido Gezelle.

Historisch kwam het kasteel in de belangstelling in 1918 toen aldaar gedurende enkele weken de koninklijke familie er verbleef en op 21 november 1918 de driedelige "regering van Loppem" tot stand kwam.

Sedert augustus 1975 is het kasteel opengesteld voor het publiek. Ook het park en de doolhof zijn toegankelijk, die door de gemeente worden onderhouden.

G.C.

2. De abdij van Zevenkerken.

Naar aanleiding van het 15de eeuwfeest van de H. Benedictus en het daarmee samenlopende "Multivisie programma", bracht onze Heemkundi-

ge Kring een bezoek aan de Sint-Andriesabdij op 17 augustus '80.

De oorspronkelijke St.-Andriesabdij werd gesticht in 1100 door Robrecht II, graaf van Vlaanderen. Deze abdij bevond zich ongeveer op de plaats waar de huidige parochiekerk van Sint-Andries is gelegen. Deze abdij hield op te bestaan in 1796 ten gevolge van de Franse Revolutie. De heropricting kwam tot stand door Mgr. G. van Caloen, afkomstig van het Kasteel van Loppem. De stichtingsdatum: 6 juni 1901. Pas in 1907 werd de eerste steen gelegd van de kerk zelf, die in 1910 werd ingezegend.

Een alternatieve benaming voor deze abdij is "Zevenkerken": het bouwen van zeven kerken in één, een traditie afkomstig uit Ierland. Elke kerk van de abdij heeft haar patroonheilige en haar eigen bouwstijl:

1. Sint-Petrus (hoofdaltaar): basiliekstijl;
2. Sint-Paulus: Italiaanse Renaissancestijl;
3. Sint-Johannes: Gotische stijl;
4. Sint-Laurentius: Romaanse stijl;
5. Heilig Kruis: Russische stijl;
6. H. Maria: Byzantijnse stijl;
7. Sint-Sebastianus: Romeinse katakombenstijl.

Het samenbrengen van deze zeven kerken werd geïnspireerd door dezelfde zeven grote basilieken van Rome, het centrum van het christendom.

Langs deze weg dankt de Heemkundige Kring E. P. Calewaert voor zijn welwillende en boeiende uiteenzetting gedurende de rondgang in de abdij.

G.C.

Het verheugt het bestuur van de Heemkundige Kring "Pastoor Ronse" een ruime belangstelling van haar leden op beide excursies vastgesteld te mogen hebben. De tevredenheid van de leden zette ons ertoe aan opnieuw enkele uitstappen te organiseren voor het volgende werkjaar.

	p.
ARNOU Patrick	
- Het gemeentelijk archief van Zedelgem	76
- De Heren van Zedelgem te Jabbeke	3
- De oprichting van de gemeente Veldegem	34
- De zaak François Rosseel	117
- Zedelgem en omgeving rond 1830	91
CAPPON Géry	
- De herberg Sint-Hubrecht te Zedelgem	19
- Pietje Willem (1871 - 1977)	47
- Vloethemveld en zijn boswachters	106
- Een vondeling op de Kronemolen	87
DECEUNINCK Victor	
- De Franse republikeinse kalender	18
POLLET Jules	
- Het aangifte-formulier van Jacobus Gheysyn	99
- Enkele gegevens over de Beloken Tijd te Zedelgem	66
- Enkele gegevens over het onderwijs in Zedelgem tijdens het Frans Bewind	12
- id. (vervolg)	53
- Het grondgebied van Zedelgem tijdens het Oude Regime	43
RONSE Fr.	
- Met de jonge priester-leraar Fr. Ronse als gids naar Veurne-Ambacht in 1889	26
- id. (vervolg)	59
VANDEPITTE Germain	
- De tragedie van de H. Barbara - Zedelgem 1760	80